

Прес бюлетин

ДОКЛАД ЗА ПАЗАРИТЕ НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА В ЕС (2019 Г.), ИЗГОТВЕН ОТ EMCDDA И ЕВРОПОЛ

В нов доклад се подчертава широкообхватното въздействие на пазарите на наркотични вещества в ЕС върху здравето и сигурността

(26.11.2019 г., БРЮКСЕЛ **ЗАБРАНА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ ПРЕДИ 10,00 Ч. ЦЕВ, Брюксел (09,00 ч. Лисабон)**) Европейските граждани харчат най-малко 30 млрд. евро за наркотици всяка година по отношение на търговия на дребно, което превръща пазара на наркотични вещества в основен източник на доходи за организирани престъпни групи в Европейския съюз. Тази стойност е обявена днес в **Доклада за пазарите на наркотични вещества, 2019 г.**, публикуван от **европейската агенция по наркотиците (EMCDDA) и Европол**⁽¹⁾. Около две пети от тази обща сума (39 %) се харчи за канабис, 31 % — за кокаин, 25 % — за хероин и 5 % — за амфетамини и MDMA (фигура 1.1)⁽²⁾.

Двете агенции обединиха сили, за да извършат третия си съвременен преглед на европейския пазар на забранени наркотици. В доклада се обхващат тенденциите по веригата на доставки от производство и трафик до разпространение и продажби. Описано е широкомащабното въздействие на пазара на наркотични вещества върху здравето и сигурността, както и защо холистичният подход е от решаващо значение за ефективни политики за контрол на наркотиците.

При представянето на констатациите от доклада **европейският комисар по въпросите на миграцията, вътрешните работи и гражданството Димитрис Аврамопулос** заяви:

„Организираните престъпни групи успяват бързо да се възползват от новите възможности за финансова печалба и все по-често внедряват технологични и логистични иновации за разширяване на дейността си през международните граници. В същото време наркотиците днес са по-достъпни за европейските потребители, често чрез социалните медии и интернет. Публикуваният днес доклад показва още веднъж, че пазарът на забранените наркотични вещества продължава да бъде заплаха за здравето и сигурността на нашите граждани. Ние ще продължим да работим неуморно с държавите членки и международните партньори за укрепване на борба с наркотиците във всичките ѝ аспекти: в името на младите хора, гражданите и обществото.“

В стратегическия и ориентиран към действия анализ са комбинирани данни от системата за мониторинг на наркотиците на **EMCDDA** и оперативното разузнаване на **Европол** относно организираната престъпност. Последните данни⁽³⁾ показват, че цялостната наличност на наркотици в Европа продължава да е „много висока“ и че потребителите имат достъп до голямо разнообразие от продукти с висока чистота и висока ефективност при постоянни или намаляващи цени. Важна хоризонтална тема в доклада е въздействието на производството на наркотици върху околната среда, включително обезлесяването и изхвърлянето на химически отпадъци, които могат да доведат до екологични щети, рискове за безопасността и високи разходи за почистване.

Нарастващото насилие и корупция, свързани с дейността на пазара на наркотични вещества в ЕС

В доклада се подчертава нарастващото значение на Европа както като пазар, така и като регион, произвеждащ наркотици, и се посочва как насилието и корупцията, които отдавна се наблюдават в традиционните държави производителки на наркотици, стават все по-очевидни в ЕС. Широкообхватните последици от пазара на наркотици, представени в анализа, включват отрицателните последици за обществото (напр. насилие между престъпните групи, свързани с

наркотици убийства) и натиска върху обществените институции и управлението. Проучват се също връзките на пазара на наркотични вещества с по-широки престъпни дейности (напр. трафик на хора, тероризъм), както и отрицателните последици за законната икономика (напр. как изпирането на пари, свързани с търговията с наркотици, подкопава законните стопански дейности) (вж. част I, инфографика и фигура 1.2).

Търговия, технологии и престъпни средства — задвижване и подпомагане на пазара

Според доклада трите сили, задвижващи и подпомагащи развитието на пазара на наркотичните вещества, са *глобализацията, технологиите и иновациите и престъпните средства*. В един „по-добре свързан в глобален мащаб и технологично обезпечен“ пазар организират престъпни групи се възползват от възможностите, произтичащи от разширяването на търговските пазари, от свързаното с тях логистично развитие и от цифровизацията. В доклада се изразява загриженост относно по-голямата диверсификация на трафика на наркотици по море (фигура 2.4) и относно злоупотребата с авиацията с общо предназначение (напр. частни самолети, дроневи) за престъпни цели (фигура 2.5). Използването на пощенски и колетни услуги за транспортиране на наркотици също се разраства бързо, паралелно с тенденцията на нарастване на онлайн пазаруването в Европа и движението на по-големи обеми стоки.

Пазарите във видимата мрежа и в „тъмната мрежа“, както и социалните медии, услугите за съобщения и мобилните приложения предлагат възможности за онлайн продажби на наркотици. Пазарите в „тъмната мрежа“ остават устойчиви (към днешна дата все още функционират около 10 — фигура 2.8), но същевременно са се появили магазини за онлайн продажби и пазари, насочени към конкретни националности и езикови групи. Незаконните огнестрелни оръжия, криптираните смартфони и подправените документи са сред основните престъпни средства, използвани във все по-голяма степен от търговците на наркотици.

Директорът на EMCDDA Алексис Гусдийл заявява: „Докладът е категорично предупреждение за авторите на политики да разгледат бързо разрастващия се пазар на наркотични вещества, който става все по-глобален, по-интегриран и все повече се възползва от цифровите технологии. Свърхпроизводството на наркотици във и извън границите на ЕС води до голяма наличност на естествени и синтетични вещества. Това означава, че потребителите вече имат достъп до разнообразна гама от високоефективни и чисти продукти на достъпни цени. Свързаните с наркотиците насилие и корупция в ЕС предизвикват нарастващо безпокойство. Предприемането на действия във връзка с широкообхватните последици от пазара на наркотични вещества за здравето и сигурността трябва да стане неотложен приоритет.“

Изпълнителният директор на Европол Катрин дьо Бол подчертава: „Европол вижда ясно увеличение на трафика чрез оперативната си дейност и в разузнавателните данни, които получаваме от държавите — членки на ЕС. Правоприлагащите органи трябва да се заемат с този нов проблем и поради това инвестираме значителни средства в подкрепата за разследвания, свързани с наркотиците, в Европа. Европол се насочва по-специално към организиратите престъпни групи на най-високо равнище, които генерират значителни парични приходи за себе си за сметка на многобройните си жертви.“

Проучване на основните пазари на наркотични вещества

В доклада се прави задълбочен анализ на пазарите на основните наркотични вещества, използвани в Европа, като процесът се проследява от производството до използването им.

- **Канабисът — увеличаващо се разнообразие на продукти:** Оценяван на стойност най-малко 11,6 млрд. евро, това е наркотикът с най-голям пазар в Европа, като около 25 милиона европейци (на възраст между 15 и 64 години) са го използвали през последната година. В доклада се посочва, че въпреки че под формата на растения и смола канабисът все още преобладава, продуктите от канабис са все по-разнообразни в Европа. Високоефективни екстракти, лекарствени продукти на основата на канабис, продукти, ориентирани към здравето, както и нарастващ брой продукти с канабидиол (CBD) или с ниско съдържание на THC се продават под множество форми

(фигура 3.1). Поради това внимателното наблюдение на силата на действие и потенциалните ефекти върху здравето е от съществено значение. Увеличаването на насилието между организираните престъпни групи, занимаващи се с канабис, оказва допълнителен натиск върху правоприлагането.

- **Хероин и други опиоиди — сериозни рискове за здравето и поводи за загриженост:** Употребата на опиоиди все още е причина за най-голямата част от уврежданията, включително смъртни случаи, свързани с употребата на забранени наркотици в ЕС. С около 1,3 млн. проблемни потребители на опиоиди (основно на хероин) в ЕС оценяваната стойност на дребно на пазара на хероин е най-малко 7,4 млрд. евро годишно. „Балканският път“ остава основен коридор за навлизането на хероин в ЕС, но има признаци за увеличен трафик по „южния път“, по-специално през Суецкия канал (фигура 4.8). Налице са също свидетелства за отклоняване и трафик на хероиновия прекурсор оцетен анхидрид от ЕС до областите, в които се произвежда хероин. Високоэффективните синтетични опиоиди (напр. производни на фентанил) представляват нарастващ риск за здравето. Те се търгуват все повече онлайн и се изпращат по пощата, често в малки пакети, съдържащи голям брой потенциални потребителски дози.
- **Кокаин — рекордно производство и разширяващи се пазари:** Това е вторият най-често използван наркотик в ЕС с пазар, чиято стойност на дребно се оценява на 9,1 млрд. евро годишно. Около 4 млн. европейци (на възраст между 15 и 64 години) съобщават, че са използвали наркотика през последната година. Употребата остава концентрирана в южната и западната част на Европа, но пазарът изглежда се разраства. Рекордното производство в Латинска Америка доведе до засилване на трафика към ЕС (основно в морски контейнери), като бяха регистрирани рекордни конфискации. Присъствието на европейски организирани престъпни групи в Латинска Америка им позволява да управляват веригата за доставки от край до край. Това може да предизвика конкуренция на пазара на кокаин, която се свързва с насилие в ЕС. ЕС изглежда се очертава като транзитна зона за кокаина, предназначен за други пазари (напр. Близкия Изток, Азия).
- **Амфетамини, метамфетамини и MDMA — широкомащабно производство в Европа за вътрешна употреба и износ:** Те представляват около 5 % от общия пазар на наркотични вещества в ЕС, като стойността на дребно на пазара в ЕС се оценява на най-малко 1 млрд. евро годишно за амфетамини и метамфетамини и 0,5 млрд. евро годишно за MDMA. Близо 1,7 млн. европейци (на възраст между 15 и 64 години) са опитали амфетамини или метамфетамини през последната година, а около 2,6 млн. са опитали MDMA („екстази“). Производството на тези вещества за вътрешна употреба и за износ понякога е в „индустриални мащаби“ в ЕС. Новите производствени методи водят до по-чисти и по-евтини продукти, като организираните престъпни групи контролират цялата логистична верига.
- **Нови психоактивни вещества — по-малко нови разкрития, но силните вещества представляват сериозна заплаха за здравето:** Това са разнообразни вещества, които не са обхванати от международния контрол на наркотиците. Стойността на пазара на новите психоактивни вещества не е известна, но чрез системата на ЕС за ранно предупреждение бяха докладвани 55 нови психоактивни вещества през 2018 г., което увеличава общия брой на наблюдаваните нови психоактивни вещества до 731. Основните държави на произход са Китай и в по-малка степен Индия. Счита се, че ответните мерки на политиката и дейностите за правоприлагане в държавите на произход са допринесли за забавянето на появата на нови психоактивни вещества (през 2014 г. са докладвани 101 нови вещества). Същевременно новите психоактивни вещества продължават да представляват сериозна трансгранична заплаха за здравето, като на пазара се появяват силни синтетични опиоиди, канабиноиди и „фалшиви“ бензодиазепини, с които се свързват със съобщения за спешни случаи от здравен характер и смъртни случаи.

Борба с пазарите на наркотични вещества: действия във връзка с настоящи и бъдещи сценарии

В контекста на пазар на наркотичните вещества, който е „все по-комплексен, по-адаптивен и по-динамичен“, в доклада се подчертава, че „политиките и реакциите на ЕС трябва да бъдат също толкова гъвкави, адаптивни и обединени“. В доклада се представя широк набор от текущи действия, насочени към веригата на доставки на забранени наркотици — от оперативни мерки за борба с корупцията по пристанища до обучение на служителите относно прекратяването на дейността на лаборатории за забранени наркотици. Описан е също пълен набор от налични подходи на политиката (напр. координиращи структури, законодателство, програми за сътрудничество и финансови инструменти).

Идентифицираните в доклада основни области на действие включват: борба с бизнес моделите на организирани престъпни групи на най-високо равнище, действащи на глобалния пазар на наркотични вещества; ограничаване на уязвимостите по външните граници; и инвестиране в криминалистичен и токсикологичен капацитет, за да бъдем в крак с иновациите в производството на наркотици.

Агенциите подчертават, че приемането на ориентиран към бъдещето подход ще засили готовността за реакция по отношение на потенциални бъдещи трудности, например виртуални валути, технологии за дронове, автоматизация на логистиката на веригата на доставки и изкуствен интелект.

Бележки

⁽¹⁾ 2019 *EU Drug Markets Report (2019 Докладът за пазарите на наркотични вещества в ЕС)*, вкл. общ преглед, е наличен на английски език на www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets и www.europol.europa.eu. Той е придружен от 12 съпътстващи документа. Настоящото съобщение за пресата е преведено на 24 езика. Докладът е част от поредица, публикувана всеки три години (от 2013 г.).

⁽²⁾ Графиките в доклада могат да бъдат свалени от медийната библиотека на EMCDDA www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Освен ако не е посочено друго, данните в доклада са за 2017 г.